

NATALIE DESSAY & MICHEL LEGRAND

Subota, 14. veljače 2015.
u 19 i 30 sati

LISINSKI
SUBOTOM
UVJEK
LISINSKI
NEPROCIJENJIV DOŽIVLJAJ!

KONCERTNA DVORANA CONCERT HALL

LISINSKI

NEPROCIJENJIV DOŽIVLJAJ INVALUABLE EXPERIENCE

NATALIE DESSAY GLAS

MICHEL LEGRAND GLAS I GLASOVIR

Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog
Subota, 14. veljače 2015.
u 19 i 30 sati



Nakon koncerta iznimno neće biti održan razgovor s umjetnicima.

U zabavnom programu s plesom i izvlačenjem nagrada za pretplatnike ciklusa *Lisinski subotom* nastupit će **Grupa IXES**.

ENTRE ELLE ET LUI

IZMEĐU NJE I NJEGA

Koncert nema stanku.



Natalie Dessay, glas
Michel Legrand, glas i glasovir
Pierre Boussagnet, kontrabas
Laurent Naizeau, bubnjevi

Natalie Dessay (Lyon, 1965.), nesumnjivo najveća francuska operna zvijezda današnjice, za mnoge je ljubitelje opere sinonim za Mozartovu Kraljicu noći iz *Čarobne frule* i Blondchen iz *Otmice iz saraja*, Zerbinettu iz Straussove *Arijadne na Naxosu*, Offenbachovu Olimpiju, Mariju iz Donizettijeve *Kći pukovnije*, ali i za Verdijevu Violettu iz *Traviate* i Donizettijevu *Luciju di Lammermoor*, čime se dokazala i kao dramski koloraturni sopran. S Mozartovim ulogama s kojima je kao lirski koloraturni sopran počela karijeru, postala je miljenicom Bečke državne opere i njujorškog Metropolitana. U neobičnoj pjevačkoj karijeri doživjela je niz preokreta koji su dijelom bili uzrokovani problemima s glasicama početkom 2000-ih godina, a dijelom i jasnom vizijom vlastite karijere i kritičkim odmakom prema ponuđenim ulogama. Intenzivan rad na sebi, unutarnja vokacija plesačice i glumice, ali i rijetka samokritičnost zbog koje se kao pjevačica nikada nije prestala usavršavati, stvorila je od Natalie Dessay ikonu francuskog teatra, cjelovitu umjetnicu koja se podjednako dobro snalazi u Mozartovim i Stravinskijevim ulogama, u virtuoznim Händelovim arijama i tragici Verdijeve *Violette*, kao dražesna mehanička lutka Olimpija u *Hoffmannovim pričama*, a danas i kao nježna, zaljubljena, tužna i prije svega duboko osjećajna junakinja bezvremenih pjesama Michela Legranda.

U listopadu 2013. objavila je da će uloga Manon u istoimenoj operi Julesa Masseneta u Capitole de Toulouse biti njezina posljednja uloga kao pjevačice, jer želi „na sceni nastaviti djelovati na drugačiji način, u kazalištu ili pjevajući šansonu“, svjesna toga da su uloge napisane za njezin glas, koloraturni lirski sopran, namijenjene mladim djevojkama. Upravo u to vrijeme izašao je album *Entre elle et lui* u izdanju kuće *Erato* na kojem s Michelom Legrandom izvodi njegove najveće uspješnice koje večeras slušamo na pozornici Dvorane *Lisinski*. Natalie Dessay školovala se u Bordeauxu u kojem je upisala studij glume i pjevanja, čijih je pet redovitih godina sažela u jednu jedinu, nakon koje je stekla diplomu i otisnula se u prve solističke angažmane. Netom prije prvih pjevačkih uspjeha, na znamenitom francuskom *Natjecanju novih glasova* (*Concours des Voix nouvelles*) osvojila je drugo mjesto te privukla pažnju agentice Thérèse Cédelle koja i danas vodi njezinu karijeru. Usljedio je usavršavanje u školi Pariške nacionalne opere i samo godinu poslije, pobjeda na Međunarodnom Mozartovom natjecanju u Beču, koje joj otvara vrata svjetskog uspjeha. „Do tada nikada nisam slušala operu... Prvu koju sam gledala bila je, mislim 'Tristan i izolda', i mrzila sam je. Duga je, prašnjava i dosadna. Čini se smiješnim, no tako sam vidjela stvari izvana. Uživala sam gledajući kako se solisti znoje ispod vlasulja i šminke. To me uvijek uzbuđuje. Mislila sam da ne mogu biti solistica.“



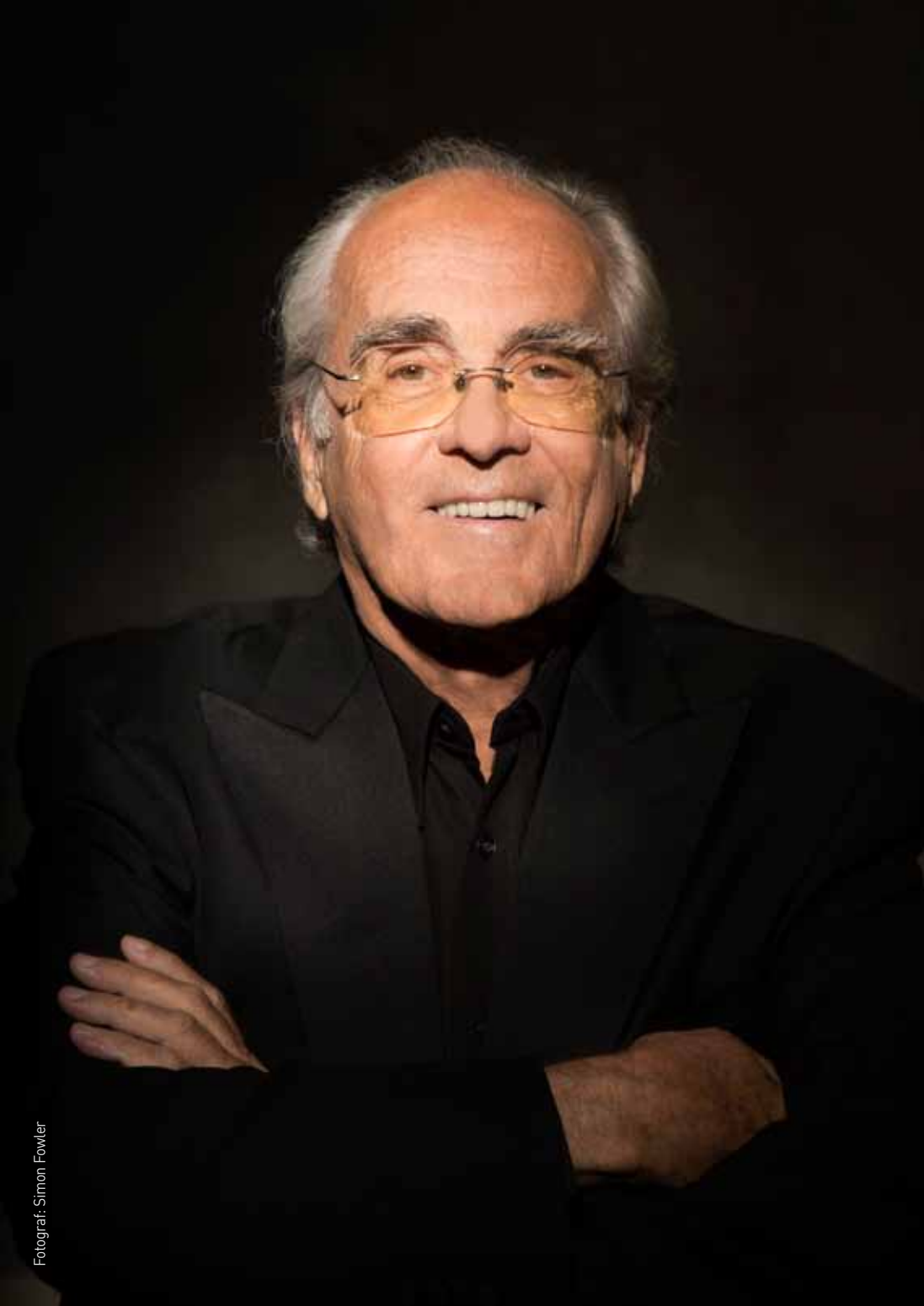
Međutim, već na samom početku, 1992. godine Roman Polanski, Jacques Offenbach i *Hoffmannove priče* u Operi Bastille značile su mladoj Natalie Dessay, koja je pjevala Olimpiju, ulaznicu u sam vrh opernog svijeta. Pozvana je u Bečku državnu operu, zatim u milansku Scalu pa u Operu u Lyonu. U *Hamletu* Ambroisea Thomasa kao Ofelija nastupala je u londonskoj Kraljevskoj opernoj kući, u Ženevskoj operi te Liceu u Barceloni. Devedesete godine obilježile su uloge Kraljice noći, Hoffmannove Olimpije i Euridike, Händelove Morgane iz opere *Alcina* i Rameauove *Galantne Indije* (*Les Indes Galantes*) te suradnja s dirigentskim velikanima kao što su Pierre Boulez, James Levine, James Conlon, William Christie i Marc Minkowski. Posebno mjesto u njezinom opusu zauzima neglazbena predstava *Neznalica i budala* (*L'ignorant et le fou*) koju joj je posvetio austrijski dramatičar Thomas Bernhard. Djelo se izvodi bez instrumentalne pratnje i u njemu do izražaja dolaze glumačke transformacije francuske sopranistice.

Početak novog tisućljeća, Natalie Dessay odlučila je okušati se u fahu dramskog koloraturnog soprana, i to u jednoj od najtežih uloga napisanih za taj glas, Luciji di Lammermoor Gaetana Donizettija. Kao Lucia nastupila je 2004. u Chicagu, 2006. u pariškoj Operi Bastille u impresivnoj režiji Andreja Serbana te na otvorenju sezone 2007./2008. njujorškog Metropolitana. S Donizettijevim ulogama osvajala je i London, Beč te ponovno New York, i to kao Marija iz *Kći pukovnije*, za što je osvojila uglednu Nagradu *Laurence Olivier* za britansku izvedbu djela. Kao Manon briljirala je uz Jonasa Kaufmanna u Lirskoj operi u Chicagu 2008., godinu dana poslije pjevala je Mélisande u Debussyjevoj operi *Pélléas et Mélisande* te Bellinijevu Aminu u Metropolitano, Parizu i Beču. Händelu se vratila prije nešto više od tri godine u pariškoj Operi s ulogom Kleopatre u *Juliju Cezaru*, a iste je, 2011. godine nastupila u novoj produkciji opere *Traviata* na znamenitom glazbenom festivalu u Aix-en-Provenceu. Umjetnica je od 1994. ekskluzivni izvođač diskografske kuće *EMI Classics / Virginia Classics* za koju je snimila niz DVD-a te nosača zvuka, od kojih je upravo nevjerojatan uspjeh doživjela kompilacija prigodno nazvana *Le miracle d'une voix* (*Čudo jednoga glasa*) iz 2006. koja je prodana u više od 250.000 primjeraka. S obzirom da joj se već bliži peto desetljeće, Natalie Dessay 2013. odlučila se odmoriti od opernih uloga. „Istina je da se moj repertoar sužava. Više nisam mlada žena pa se ne osjećam prikladnom za uloge djevojaka koje se po prvi put zaljubljuju. Ne želim vječno ponavljati Luciju, Ofeliju ili čak Manon. Želim neke nove izazove“, izjavila je u jednom od svojih intervjua. Iako od tada rijetko nastupa u opernim kućama, nije odustala od pjevačke karijere. S francuskim pijanistom Philippeom Cassardom održala je nekoliko koncertnih turneja na kojima je izvodila solo popijevke Brahmsa, Debussyja Duparca i Clare Schumann, a najnoviji izazov slavnoj sopranistici suradnja je s jednim od najznačajnijih šansonijera današnjice – Michelom Legrandom.



Michel Legrand (Béacon les Bruyères pokraj Pariza, 1932.) svestrani je umjetnik – skladatelj, dirigent, pijanist, pjevač, pisac i producent – čiji je medij glazba, ili bolje rečeno, mnoge glazbe. Francuska šansona pedesetih i šezdesetih godina, filmska glazba, jazz, pop, klasika koja to nije ako je shvaćamo strogo akademski i klasika koja to jest s obzirom na kanonsko mjesto u glazbenom stvaralaštvu Zapada druge polovice 20. stoljeća. Svestrani je i osebniji umjetnik ispričovijedao: „Odmalena je moja ambicija bila živjeti potpuno okružen glazbom. Moj san je ništa ne propustiti. Upravo se zbog toga nikada nisam zaustavio na samo jednoj glazbenoj disciplini. Volim svirati, dirimirati, pjevati i pisati u svim stilovima. Stoga se laćam svega – ne pomalo svega, već sasvim suprotno. Sve čega se primim radim ozbiljno, iskreno i s dubokom predanošću.“ Rezultat strasnog pristupa glazbi i sklonosti primijenjenoj glazbi i tekstu, niz je fantastičnih partitura filmske glazbe i impresivan broj pjesama – songova i šansona – koje su postale *evergreeni*. Odrastajući u obitelji u kojoj se njegovala glazba, kao desetogodišnjak se upisao na pariški Konzervatorij i završio ga s najboljim ocjenama. Odmah je bio uvučen u svijet pjesama; radio je kao pratilac velike francuske zvijezde, glumca i šansonijera Mauricea Chevaliera. Legrandov instrumentalni album *Volim Pariz (I Love Paris)* dosegao je vrh na svim glazbenim ljestvicama 1954. godine, a jedna od prvih uspješnica, koju ćemo slušati i večeras, besmrtni je *Valcer jorgovana (La valse des lilas)* koji otkriva melodiku skladatelja od koje nije odustao u šezdeset godina skladanja. Sam Legrand u jednom je razgovoru istaknuo: „Puno pozornosti pridajem melodijama. Nadia Boulanger je uvijek govorila: ‘Stavi što god hoćeš iznad ili ispod melodije; što god se događalo, melodija je uvijek najvažnija.’ Meni je primjerice suvremena glazba dosadna. Naravno da sadrži inovativni ritam i kontrapunktska sredstva, no bez melodije ona je beživotna i dehumanizirana. Za mene je melodija poput odabranice srca kojoj ću uvijek biti vjeran.“ Potraga za dopadljivom melodičkom do izražaja je došla u dugim partiturama filmske glazbe kojom se počeo baviti 1955., skladajući glazbu za film *Ljubavnici iz Lisabona (Les amants du Tage)* u režiji Henrija Verneuilu, prema istoimenom romanu Josepha Kessela.

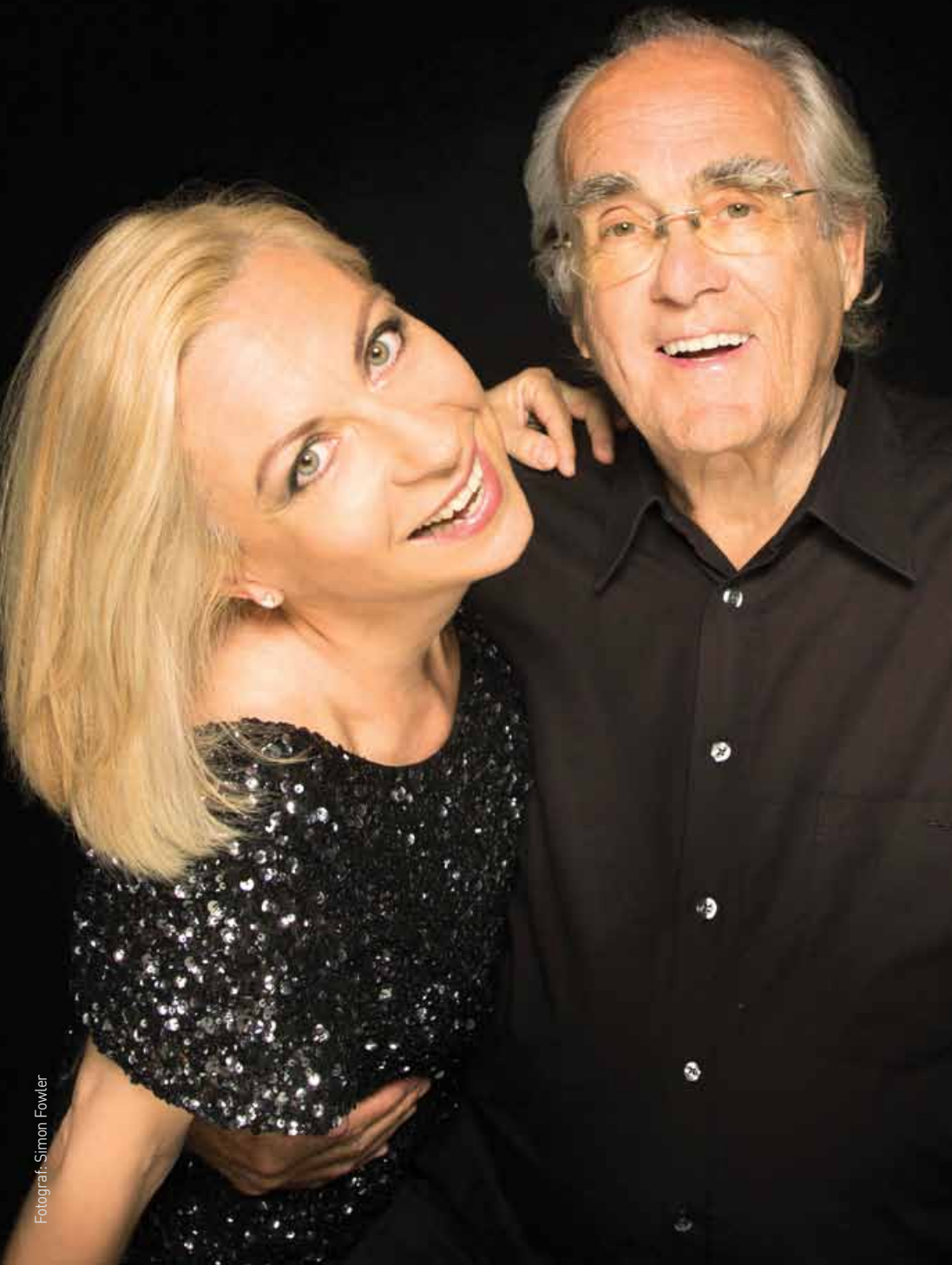
Početakom šezdesetih pridružio se francuskom novom valu i snažno obilježio novovalnu kinematografiju glazbom za filmove znamenitih redatelja: Jean-Luca Godarda, Agnès Varde, François Reichenbacha te Jacquesa Demyja s kojim je imao najdulju i najplodniju suradnju. *Comédie musicale* ili glazbena komedija je žanr koji su osmislili Demy i Legrand, usprkos obeshrabrujućim sugestijama filmskih producenata, i njime ostvarili nezamisliv uspjeh. Prvi takav uradak u kojem je scenarij prokomponiran i svi se dijalozi pjevaju, bio je i danas znameniti film *Cherbourški kišobrani (Les Parapluies de Cherbourg)* koji je 1964. nagrađen Zlatnom palmom na festivalu u Cannesu. Pjesma *Nikada neću moći živjeti bez tebe (Je ne pourai jamais vivre sans toi)*, koju je u početku izvodila Nana Mouskouri, postala je *evergreen*, ponajviše zahvaljujući engleskoj adaptaciji Normana Gimbelu *Čekat ću te (I Will Wait for You)* te obradama koje su izvodile glazbene



legende poput Franka Sinatrea, Tonyja Bennetta, Louisa Armstronga i Lize Minnelli. Usljeditelje su *Gospođice iz Rocheforta* (*Les demoiselles de Rochefort*) iz 1967. i *Magareća koža* (*Peau d'Âne*) 1970. prema istoimenoj Perraultovoj bajci u kojima je briljirala Catherine Deneuve. Legrand se 1968. preselio u Los Angeles kako bi „promijenio mjesto radnje“. Nakon uspjeha filma *Afera Thomasa Crowna* (*The Thomas Crown Affaire*) i njegove pjesme *Vjetrenjače tvojih misli* (*The Windmills of Your Mind*) – večeras slušamo francusku verziju *Vjetrenjače moga srca* (*Les moulins de mon coeur*) – nagrađene *Oscarom*, Legrand je odlučio živjeti između Pariza i Hollywooda te je u tom razdoblju skladao glazbu za sljedeće filmove: *Ljeto '42* (*Un été 42*), *Lady pjeva blues* (*Lady Sings the Blues*), *Nikad ne reci nikad* (*Never Say Never Again*), *Yentl*, *Prêt-à-porter*. Jedini je europski skladatelj s filmografijom koja uključuje suradnju s glasovitim imenima iz svijeta filma kao što su: Orson Welles, Marcel Carné, Clint Eastwood, Norman Jewison, Louis Malle, Andrzej Wajda, Richard Lester, Claude Lelouch i mnogi drugi. Legrand je osvojio tri *Oscara* za filmsku glazbu (1968. za pjesmu *Windmills of Your Mind*, 1971. za *Ljeto '42*, 1983. godine za *Yentl*), što je potvrdilo njegov zvjezdani status, no ne i skladateljski habitus: „*Oscar* je zlatna zvijezda, laska i daje ti slatki okus uspjeha, no zapravo, negdje duboko, ne čini te ni boljim ni gorim skladateljem; tvoje prednosti i nedostaci ostaju nepromijenjeni.“

Kao već poznat skladatelj filmske glazbe, godine 1964. Legrand je na pomalo neobičan način propjevao u javnosti. Kao gost na koncertu Jacquesa Brela u pariškoj Olympiji odlučio je okrenuti lice publici i „jednostavno okušati se i vidjeti o čemu se tu radi“. O svojem prvom pjevačkom nastupu je ispričao: „To sam učinio i da bih pobijedio sramežljivost. Nakon mnogih godina provedenih na pozornici leđima okrenut publici, odlučio sam okrenuti se i pogledati publiku u lice. Zapravo sam o tome počeo razmišljati kad me Jacques Brel pitao hoću li nastupiti u prvom dijelu njegova koncerta u Olympiji. Bio sam iznenađen, baš kao što je Claude Nougaro bio iznenađen kad sam ga ohrabrivao da izvede pjesme koje smo zajedno napisali (*Les Don Juan*, *Le cinéma*). To pokazuje koliko smo svi povezani, kao međusobno spojeni kotači. Odlučio sam okušati se u pjevanju zbog ohrabrujućih riječi Jacquesa Brela.“ Michelu Legrandu nije ostao nepoznat ni pravi, punokrvi jazz pa u svojoj biografiji bilježi *jam session* s Milesom Davisom, Stanom Getzom, Philom Woodsom i Stéphaneom Grapellijem. Jednako neumorno surađivao je s „klasičarima“: sopranisticama Jessye Norman i Kiri Te Kanawom i trubačem koji je gostovao i u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog, velikim Mauriceom Andréom.

Nakon više od četrdeset pet godina skladanja, 'vječni početnik', kako sam sebe naziva, Michel Legrand svestraniji je nego ikad. Nепrestance u potrazi za novim susretima i suradnjama, neumoran je inovator koji odbija postavljanje granica između glazbenih žanrova. Yves Montand, Barbra Streisand, Charles Aznavour uz Jacquesa Brela i Claudea Nougara velika su imena zabavne glazbe s kojima je surađivao nebrojeno puta, potvrđujući da se snalazi u filmskoj, klasičnoj, džezerskoj, šansonijerskoj, jednostavno rečeno – glazbi.



Sredinom 2013. godine isprepleli su se umjetnički putovi Natalie Dessay i Michela Legranda i stvoreni su čaroban, zavidljivo duo. Upoznali su se zahvaljujući redatelju Laurentu Pellyju, koji je, dok je režirao u Nacionalnom kazalištu u Toulousu, predložio Natalie Dessay da održi koncert s Legrandovim pjesmama, koje jako voli i neprestance pjevuši. Ljubiteljicu kazališta i filma i obožavateljicu Natalie Wood zbog koje je izostavila originalno „h“ u svojem imenu, nije trebalo previše nagovarati. Javila se Michelu Legrandu, a on je, upoznavši je, oduševljen prionuo uz projekt. Poslije je zaključio: „Kad pratim tog anđela koji je stigao izravno s planeta talent, koji pjeva moju glazbu s tako puno radosti, s toliko boli, očaja, smijeha i suza, moje srce je ispunjeno srećom. Dok slušam te ponovno osmišljene pjesme, pune novog života, čini mi se da ih čujem prvi put.“

Izniman glas Natalie Dessay i njezin impresivan glumački talent te lakoća muziciranja i usklađivanja teksta i glazbe Michela Legranda, stvaraju glazbeni doživljaj koji izlazi iz uobičajenih koncertnih okvira i donose pravi *Recept za ljubavni kolač* (*Recette pour un cake d'amour*). Njihov susret zapisan je na nosaču zvuka *Između nje i njega* (*Entre elle et lui*) i donosi najveće Legrandove uspješnice iz filmova i one nastale mimo zahtjeva filmske glazbe na tekstove Jacquesa Demyja, Alana i Marilyn Bergman, Claudea Nougara i Eddyja Marnaya: *Delphinina pjesma* (*Chanson de Delphine*) i *Pjesma Delphine Lancien* (*Chanson de Delphine à Lancien*) iz filma *Gospođice iz Rocheforta* (*Les demoiselles de Rochefort*), potresnu *Tata čuješ li me?* (*Papa can you hear me?*) iz filma *Yentl*, vrckavi *Recept za ljubavni kolač* (*Recette pour un cake d'amour*) i propovjednu *Savjeti vile jorgovana* (*Conseils de la fée de lilas*) iz filma *Magareća koža* (*Peau d'Âne*), *Duet Guyja i Génévieve* (*Duo de Guy et Génévieve*) iz *Cherbourških kišobrana* (*Les Parapluies de Cherbourg*), zatim *Pariška violina* (*Paris Violon*), *Loubina pjesma* (*La chanson du Louba*), *Vjetrenjače moga srca* (*Les moulins de mon coeur*), jazz-uspješnice *Kino* (*Le cinéma*) i *Crveno i crno* (*Le rouge et le noir*) te nježni *Valcer jorgovana* (*La valse des lilas*).

Glumačke vještine Natalie Dessay omogućuju joj superioran nastup u nizu režijski zahtjevnih opernih produkcija, transformaciju iz pjesme u pjesmu, iz uloge u ulogu. Dessay uvjerljivo tumači koketne *Gospođice iz Rocheforta*, izgublenu i očajnu židovsku djevojčicu iz filma *Yentl*, dobroćudnu vilu iz *Magareće kože*, rusku kavansku pjevačicu Loubu u *Loubinij pjesmi* (*Chanson de Louba*). S Legrandovom se glazbom susrela u dobi od šest godina, gledajući film Jacquesa Demyja *Magareća koža*. „Tada“, veli Dessay, „nisam mogla ni zamisliti da bih mogla pjevati s njim. Danas smo dobri prijatelji i imam priliku redovito s njime surađivati... Mislim da je Michel Legrand genij. On je virtuoz melodije. Potrebno je čuti samo prve dvije note kako biste znali da se radi o jednoj od njegovih pjesama.“ Unatoč neospornom vodstvu u popularnosti, zabavna je glazba u krugovima glazbenih profesionalaca – klasičara, često podcijenjena.



Usprkos floskulama o „dobroj“ i „lošoj“ glazbi, u zapadnom svijetu elitizam u glazbi se ipak izjednačava s klasičnom glazbom i njezinim interpretima. Natalie Dessay, međutim, kaže: „Zabavna šansona jest umjetnost, i to umjetnost koja zahtijeva veliku ugladenost. Pjesma kao što je *Saturne* Georgesa Brassensa za mene vrijedi kao i Bellinijeva operna arija. U operi počnete pjevati i pustite da sve ide svojim tokom. No u šansoni morate koncentrirati svoj glas i naučiti reći mnogo s manje snage, naročito ako imate mikrofon.“ Navikla na operu, „poput slikara naviklih na velika platna“, za potrebe Legrandovih pjesama morala je naučiti pjevati iznova. No nije joj to bilo teško, jer kako je rekla za *Le Figaro*: „U njima (pjesmama) nalazim genijalne tekstove, izvanredan smisao za melodiku i fantastične harmonije.“ Na albumu s osamnaest skladbi, uz Legrandovu stalnu ritam-sekciju: basista Pierrea Boussagueta i bubnjara Laurenta Naizeaua, gostuje i Legrandova supruga, harfistica Catherine Michel, sopranistica Patricia Petibon i suprug Natalie Dessay, bariton Laurent Naouri. Vjerojatno najdojmljiviji duet ipak je onaj Natalie Dessay i Michela Legranda u planetarno poznatoj pjesmi *Vjetrenjače moga srca* (*Les moulins de mon coeur*) iz filma *Afera Thomasa Crowna* (*The Thomas Crown Affair*).

Uživanje u glazbi, međusobno razumijevanje i igru kojoj se na pozornici prepuštaju Legrand i Dessay, možda je najbolje sažela pjevačica: „Dok pjevam s Michelom Legrandom, osjećam se kao da mi je ponovno šest godina. Mi smo poput djece koja se igraju u filmovima Jacquesa Demyja, igramo se rame uz rame s Barbrom Streisand i Claudom Nougarom među vilama, violinama, valcerima jorgovana, vjetrenjačama naših sjećanja... Michel mi je podario krila pa mogu slobodno letjeti od Pariza do Rocheforta preko Cherbourga ili New Yorka.“

Na ovom koncertu slušamo dvoje glazbenih genijalaca, tako strasno predanih svojem pozivu da ni za jedno ni za drugo ne dolazi u obzir posvećivanje samo jednom žanru. Ovdje se i ne postavlja pitanje o obliku ili žanru koji izvode samostalno ili zajedno: šansoni, operi, *jazzu*, filmskoj glazbi. Uz Michela Legranda i Natalie Dessay valja se prepustiti vilama i vilenjacima našeg djetinjstva, valcerima jorgovana ili nekog drugog, nama dražeg cvijeća, da bismo poletjeli na sva mjesta na koja nas njihovo umijeće može odvesti. Jer, kao što piše u jednoj od mnogih recenzija ove ploče, ovdje se radi o glazbi!

Ekskluzivni menadžment za Michela Legranda i Natalie Dessay:
City Lights Entertainment-UK
www.citylights.uk.com
Fax: +44 (0) 20 7297 0320
www.michellegrandofficial.com
www.nataliedessay.com

7. OŽUJKA 2015.

HRVATSKI BAROKNI ANSAMBL

Laura Vadjon VIOLINA I UMJETNIČKO VODSTVO

Ivana Lazar SOPRAN



LISINSKI
SUBOTOM
UVJEK
LISINSKI
NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!

KONCERTNA DVORANA CONCERT HALL

LISINSKI
NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ INVALUABLE EXPERIENCE

Nakladnik: Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog
Za nakladnika: Dražen Sirišćević, ravnatelj
Producentica programa: Ivana Kostešić
Urednica: Ana Boltužić
Autorica teksta: Jelena Knešaurek Carić
Lektorica: Rosanda Tometić
Oblikovanje, grafička priprema i tisak:
Intergrafika TTŽ d.o.o., Zagreb
Naklada: 500 primjeraka
www.lisinski.hr

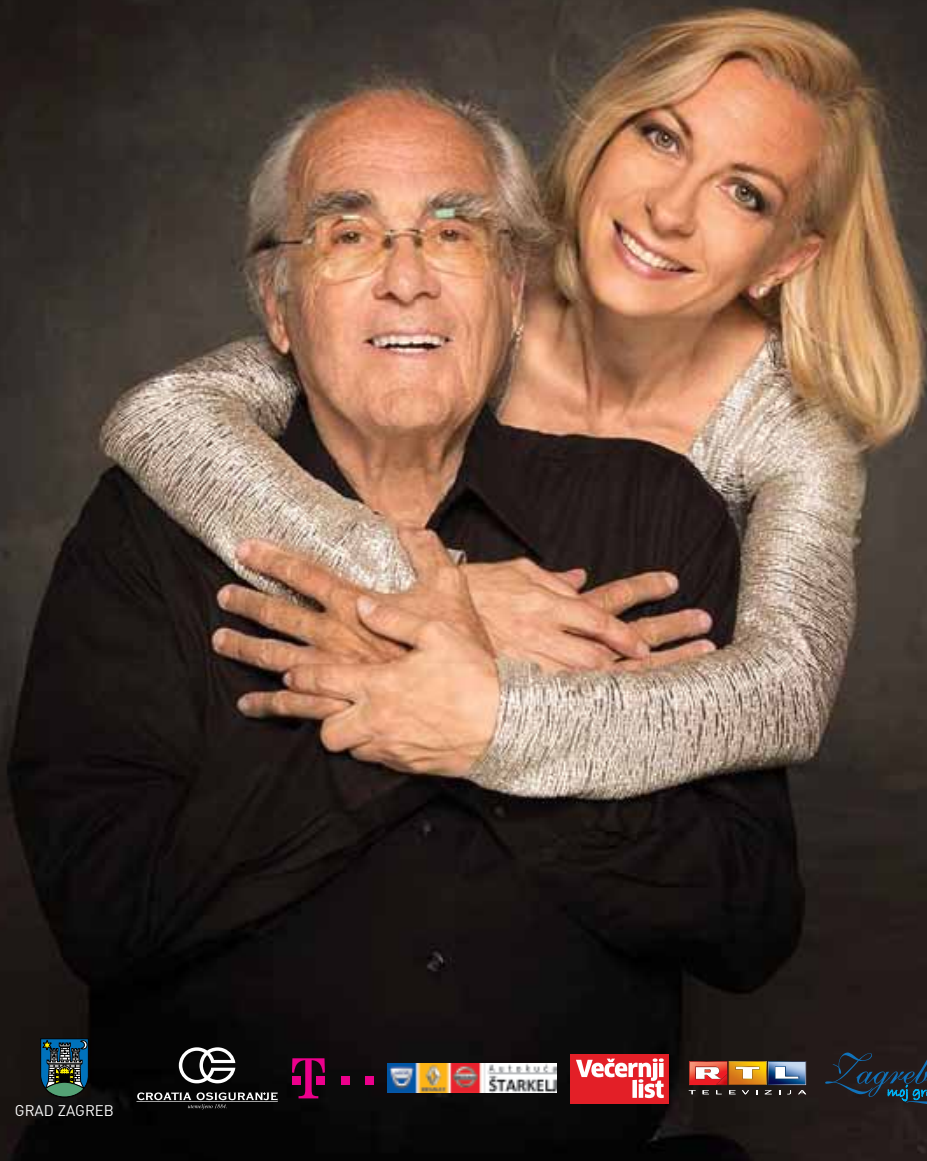
LISINSKI SUBOTOM UVIJEK LISINSKI

NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!

KONCERTNA DVORANA CONCERT HALL

LISINSKI

NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ INVALUABLE EXPERIENCE



Fotograf: Simon Fowler



GRAD ZAGREB



CROATIA OSIGURANJE



Večernji list

RTL
TELEVIZIJA

Zagreb
moj grad